

Werkgezelschap Godsdienstsociologie en Godsdienst antropologie

Verslag presentaties bijeenkomst 1 februari 2019

Aanwezig:

Joantine Berghuijs, Anja van den Bos, Johan Brouwer, Pieter Boersema, André Droogers, Staf Hellemans, Pepijn van Houwelingen, Joris Kregting (secretaris), Nico Plomp, Erik Sengers (voorzitter), Hijme Stoffels en Paul Vermeer.

Dr. Pepijn van Houwelingen (SCP) over het SCP-onderzoek '[Christenen in Nederland](#). Kerkelijke deelname en christelijke gelovigheid'.

Aan de hand van figuren en tabellen uit het SCP-onderzoek illustreert Pepijn het proces van secularisatie in Nederland in de afgelopen decennia: er zijn steeds minder kerkleden en die kerkleden gaan ook nog eens steeds minder vaak naar de kerk. Dit proces is sterk in gang gezet door de 'babyboomers', de generatie Nederlanders die tussen 1945 en 1960 is geboren. In Europees perspectief blijkt Nederland hieromtrent een voorloper, buiten Europa is van secularisatie veelal geen sprake. De secularisatie in Nederland heeft consequenties: het vertrouwen in kerkelijke instituties en hun afgevaardigden is tanende en de transitie van verzorgingsstaat naar participatiesamenleving staat onder druk nu er steeds minder kerkelijke vrijwilligers zijn. Vervolgens zoomt Pepijn in op een interessante groep: de kerkjongeren, ofwel de Nederlanders tussen de 17 en 30 jaar die zich lid beschouwen van een kerk. De protestanten onder hen gaan vaker naar de kerk, zijn geloviger (als het gaat om bijvoorbeeld de Bijbel als Gods woord en geloof in leven na de dood) en hebben meer vertrouwen in de kerk dan hun oudere kerkgenoten. Bij de katholieken is deze 'harde kern' van jonge kerkleden niet waarneembaar. Tot slot komen de christenmigranten aan bod: een grote en steeds belangrijker groep christenen waar we nog zo weinig van weten. Voor deze migranten is hun kerk een houvast bij de opname in een voor hen nieuwe samenleving met een seculiere cultuur die hen vreemd is.

In de discussie worden de verschillen binnen de grote groep protestanten aan de orde gesteld alsook hoe (de effectiviteit van) Christelijke socialisatie zo kan verschillen tussen verschillende kerkelijke stromingen. Er wordt nader ingegaan op de orthodoxie onder de protestantse jongeren en op wat beleidsmakers van de overheid en de kerk uit het SCP-rapport zouden kunnen meenemen.

Dr. Joantine Berghuijs over haar boek '[Meervoudig religieus](#). Spirituele openheid en creativiteit onder Nederlanders'.

De mengkleuren op de kaft symboliseren fraai de inhoud van Joantine's nieuwe boek over meervoudige religiositeit. Het boek gaat over Nederlanders die voor hun persoonlijke geloof putten uit verschillende religies en die dus ongevoelig zijn voor kerkmuren en voor grenzen tussen religies. Het concept meervoudige religiositeit omvat zeven modaliteiten: affiniteit, praktijken en materiële cultuur (respectievelijk bijvoorbeeld bidden en het bezit van religieuze objecten), overtuigingen, ervaringen en emoties, ethiek, sociale participatie (hieronder valt 'klassieke' kerkelijke betrokkenheid zoals kerklidmaatschap en kerkgang) en zelfidentificatie. Iedere modaliteit kan worden gelinkt aan een specifieke (wereld-) religie. In een enquête is

meervoudige religiositeit voorgelegd aan een representatieve steekproef van de Nederlandse bevolking. Om de combinatie tussen modaliteiten en de link met een religie te illustreren: 12% van de Nederlanders geeft aan dat men affiniteit heeft met het Boeddhisme. In totaal is 41% van de Nederlanders verbonden met één religie ('scorend' op minimaal één van de zeven modaliteiten met een link naar maximaal één religie) en 23% is meervoudig religieus. Tezamen komt dit er op neer dat bijna twee derde van de Nederlanders religieus is, een veel groter aandeel dan in andere studies naar voren komt (bijvoorbeeld van het CBS of het SCP). Praktijken en materiële cultuur blijken populairder dan sociale participatie. Binnen meervoudige religiositeit komen de combinaties Christendom-Boeddhisme en Christendom-Jodendom veel voor, de laatste natuurlijk vooral ook door hun historische verwantschap. Na de representatieve enquête zijn er voor het onderzoek nog kleine enquêtes en interviews gehouden om nader in te zoomen op het concept meervoudige religiositeit rond beleving, reflectie en betekenis. Geconcludeerd wordt dat meervoudige religieuzen met betrekking tot hun geloof: flexibel zijn (minder loyaal aan specifieke organisaties en hun denkbeelden); pluralistisch zijn (focus op overeenkomsten i.p.v. verschillen), terughoudend zijn ten aanzien van waarheidsclaims; de nadruk leggen op praktijken in plaats van ideologie; religie ervaren als zoektocht (*quest*).

In de discussie komt naar voren in welk opzicht meervoudige religiositeit verschilt van *new age* of van individuele religiositeit. Er wordt gesteld dat niet alle modaliteiten een even sterke mate van religieuze betrokkenheid impliceren en er dus eerder sprake is van een continuüm van los naar hecht betrokken. Ook komt aan de orde in welke mate meervoudig religieuzen een religieuze achtergrond hebben, met andere woorden religieus gesocialiseerd zijn, en welke toekomstige ontwikkelingen er rondom de meervoudig religieuzen zijn te verwachten (groeiend of stabiel of dalend als een overgangsfase van traditioneel kerkelijk-religieus naar seculier).